

รูปแบบแพลตฟอร์มพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม*

PLATFORM MODEL FOR DEVELOPING SOCIAL ONLINE BUSINESS ENTREPRENEURS

ชัยยพล พสุรัตน์บรรจง, สุขเกษม ขุนทอง, สุรศักดิ์ บุญเทียน

Chaiyapont Pasurathbunjong, Sukkasem Khoonthong, Surasak Boonthian

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: bigsu.kbg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม 2) เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม และ 3) เพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม การศึกษาวิจัยดำเนินในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มธุรกิจภาคเอกชน และกลุ่มผู้ประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ในปัจจุบัน แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ (E-commerce) มีการเติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยที่มีแพลตฟอร์มต่างชาติอย่าง Shopee และ Lazada เข้ามาครองตลาด ทำให้ผู้ประกอบการไทยเสียเปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากปรับตัวด้านเทคโนโลยีไม่ทัน และหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีได้อย่างเพียงพอ 2) การพัฒนาแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม การพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับผู้ประกอบการไทยควรใช้หลักการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่มุ่งแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการสร้างกำไร การเพิ่มเอกลักษณ์ไทยด้านการแบ่งปันจะช่วยเสริมจุดเด่นของแพลตฟอร์มให้กลายเป็นศูนย์รวมสินค้าชุมชน สินค้าภูมิปัญญา และสินค้า OTOP ทั่วประเทศ ซึ่งจะช่วยให้โอกาสในการเติบโตเป็นแพลตฟอร์มหลักของประเทศได้ 3) การเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการออนไลน์ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่สถาบันการศึกษาเพื่อวางรากฐาน และพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถแข่งขันกับแพลตฟอร์มต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาภาคประชาชนให้ดำเนินธุรกิจออนไลน์โดยใช้เอกลักษณ์ไทยจะช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: การพัฒนา; ผู้ประกอบการ; แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์; เพื่อสังคม; เสริมสร้างเครือข่าย

ABSTRACT

This research aims to: 1) study the context of a social enterprise online business platform; 2) develop a social enterprise online business platform; and 3) strengthen the network of social enterprise online entrepreneurs. The study was conducted using a qualitative research approach with 15 key informants, selected through a purposive sampling

* Received August 15, 2025; Revised October 14 2025; Accepted October 17, 2025

method based on criteria that included government agency executives, private sector businesses, and entrepreneurs. The instruments used in the research included a structured interview and content analysis.

Research Findings: 1) The Current Context of Online Business Platforms The e-commerce landscape is growing rapidly worldwide. In Thailand, this growth has been dominated by foreign platforms like Shopee and Lazada. This has put Thai entrepreneurs at a disadvantage because they struggle to adapt to new technologies, and government agencies have not provided sufficient support for technological skill development. 2) Developing a Social Enterprise Online Platform To compete effectively, Thai entrepreneurs should develop platforms based on the principles of social enterprise. This model focuses on solving social and environmental problems while also generating profits. By incorporating the unique Thai characteristic of sharing, the platform would stand out as a central hub for community products, local wisdom products, and OTOP items from across the country. This approach would increase its potential to become a leading national platform. 3) Strengthening the Entrepreneurial Network Building a successful network of online entrepreneurs requires collaboration from all sectors. This effort should begin in educational institutions, which can lay the groundwork and develop the skills needed to compete with foreign platforms. By empowering the public to run online businesses—creating jobs, careers, and income—and leveraging Thailand's unique cultural identity, this initiative can contribute to the sustainable development of society as a whole.

Keywords: Development; Entrepreneur; Online Business Platform; Social Enterprise; Network Building

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน กำหนดประเด็นพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ มุ่งสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณการเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยการสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด สร้างโอกาส เข้าถึงข้อมูล และ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) เพื่อยกระดับสมรรถนะคนไทยให้สามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561) ซึ่งทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมา รัฐบาลเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เริ่มจากตัวชุมชน เห็นได้ว่า โครงการที่รัฐบาลได้เข้ามาสนับสนุนในหลายโครงการ เน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน การต่อยอดและการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับชุมชนฐานราก โดยวัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ อันจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มีแผนงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้เข้มแข็ง ผ่านเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม/วิสาหกิจชุมชน ซึ่งจากนโยบายการพัฒนา

เศรษฐกิจสามารถนำไปสู่การสร้างศักยภาพให้กับชุมชน เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (วันสรา จันทรกุล, 2563)

ธุรกิจเพื่อสังคม คือ กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาผนวกกับองค์ความรู้และนวัตกรรมสังคม จากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่พึ่งพาเงินบริจาค ซึ่งคุณลักษณะสำคัญของกิจการเพื่อสังคม คือ มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงิน เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศศิวิทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2562) การที่กลุ่มชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน สามารถสร้างรายได้ขึ้นจากการประกอบการ เป็นกิจการที่รายได้อย่างต่อเนื่อง มีระบบการจัดการตลาดที่มั่นคง ถือว่าเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามแบบแผนของการค้าพาณิชย์ ที่มีได้มุ่งแสวงหากำไร (Social Enterprise as Commercial Non - Profit Approach) นอกจากนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยังเป็นกลไกเชิงกระบวนการขึ้นใหม่ตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสานพลังประชารัฐ สู่การปฏิบัติด้วยกลไกความร่วมมือหลายภาคส่วนหรือข้ามภาคส่วน (Cross - Sector Collaboration) (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2560)

จากข้อมูลที่ตั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ทั้งในระดับของโลกและประเทศไทยที่มีอัตราการเติบโตระดับที่สูงมาก แต่ตลาดอีคอมเมิร์ซของไทยจะมีโครงสร้างตลาดกระจุกตัวโดยผู้นำตลาดต่างชาติสองราย คือ Shopee และ Lazada เป็นผู้ครอบครองตลาดและมีส่วนแบ่งการตลาด ในลักษณะผูกขาด สถานการณ์การค้าถ้าไม่แก้ไข รวมทั้งศักยภาพประชาชนด้านเทคโนโลยีไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอาจต้องตกอยู่ในมือของต่างชาติ การผลักดันกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) จึงเป็นกลไกสำคัญในการช่วยพัฒนาสังคมเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ลดการพึ่งพิงจากภาครัฐ การส่งเสริมให้มีการสร้างงานระดับฐานราก ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ จรรโลงสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์อันงดงามบนพื้นฐาน การแบ่งปัน การสามารถสานต่อแนวคิดการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ (E-commerce) การพัฒนาแพลตฟอร์มพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมจึงเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติกับการปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยมีคุณค่าเชิงสังคมที่ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการยุคใหม่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านธุรกิจเพื่อสังคม ที่หากพัฒนาจนบรรลุผล ตามนโยบาย Thailand 4.0 จะสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทย ดังนั้น จะเป็นแนวทางที่ส่งผลดีและมีคุณค่าต่อสังคมไทยโดยรวม จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม
2. เพื่อการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการออนไลน์เพื่อสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการทบทวนรายละเอียด จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ในการศึกษาบริบทแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ในปัจจุบัน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบรายละเอียดที่ครอบคลุมสาระสำคัญ อย่างครบถ้วน จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นตัวแบบแพลตฟอร์มเบื้องต้น การวิเคราะห์

SWOT Analysis ในบริบทของการพัฒนานโยบายและกลไกในการขับเคลื่อนผู้ประกอบการ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)** จำนวน 15 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานหรือองค์กร จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ เป็นผู้บริหารของหน่วยงานหรือองค์กรในระดับกำหนดนโยบาย และบุคคลผู้มีสถานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นอาจเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโดยตรง หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่รักษาราชการแทน หรืออาจเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อการปฏิบัติหน้าที่บริหารในหน่วยงานหรือองค์กร ที่เกี่ยวข้องบริบทแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

2) กลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ เป็นเจ้าของกิจการธุรกิจผู้ค้าขายสินค้า ซึ่งอยู่ในวงการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีคอมเมิร์ซ หรือ การพาณิชย์กรรม ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์ และหรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทุกช่องทาง และหรืออาจเป็นผู้ที่มีความสนใจในการสมัครเป็นผู้ประกอบการค้าขายออนไลน์

3) กลุ่มธุรกิจภาคเอกชน จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ เป็นเจ้าของกิจการหรือเจ้าของบริษัท ที่มีระบบออฟไลน์และออนไลน์ มีประสบการณ์ด้านการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทุกช่องทาง

โดยผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัย เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาถึงเหตุผล และความสำคัญในการดำเนินงานแต่ละภาคส่วน ที่มีกระบวนการประสานงาน การเสริมสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เกิดความเข้มแข็ง และพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสม จนสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ กล่าวคือ พื้นที่จังหวัดสระบุรี ดำเนินการกับกลุ่มผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่อำเภอเมืองหลัก จังหวัดสระบุรี ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ประกอบการ ซึ่งดำเนินกิจการค้าขาย ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์ และในส่วนพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการกับกลุ่มธุรกิจภาคเอกชน ที่ดำเนินธุรกิจการค้าทั้งออฟไลน์และออนไลน์ รวมทั้งยังมีการพัฒนาผู้ประกอบการด้วยแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ขอความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการยกระดับหรือสร้างผู้ประกอบการออนไลน์

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 พบว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. **การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา (Content analysis)** ตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามลำดับ และนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนาความ วิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

1. **บริบทแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจปัจจุบัน** พบว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการขายสินค้าและบริการ รวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป จากวิถีชีวิตที่เร่งรีบขึ้น ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าที่เพิ่มขึ้น ด้วยช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย รวมทั้งประเด็นเรื่องระดับราคาสินค้า และบริการที่มีแนวโน้มลดต่ำลงจากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นของภาคธุรกิจ จึงทำให้ช่องทางธุรกิจ

ออนไลน์สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีโดยจะเห็นได้จากยอดขายสินค้าในตลาด e-commerce ของโลกที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

ในประเทศไทย Shopee, Lazada ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มต่างชาติได้เข้ามาบุกเบิกตลาดตั้งแต่ปี 2555 และเติบโตอย่างก้าวกระโดด หลังจากการเข้าซื้อกิจการโดย Alibaba Group ในปี 2559 Lazada ได้ใช้โมเดล ธุรกิจแบบ Marketplace คือ เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างผู้ขาย (Third-party sellers) กับผู้ซื้อ ประกอบกับ เงินทุนมหาศาลที่สามารถทุ่มงบประมาณได้เปรียบทางธุรกิจ การจัดโปรโมชั่นต่อเนื่อง ความรู้ด้านเทคโนโลยี เครือข่ายระบบโลจิสติกส์ อำนาจในการผูกขาด ทำให้แพลตฟอร์มต่างชาติได้รับความนิยมมีส่วนแบ่งการตลาด เป็นอย่างมาก ในส่วนภาคธุรกิจเอกชนของไทย มีการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อต่อสู้ธุรกิจออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์ม Neem Mall ซึ่งมีรูปแบบและระบบปฏิบัติการเช่นเดียวกับแพลตฟอร์ม Shopee, Lazada แต่เพิ่มคุณสมบัติเอกลักษณ์ไทย คือ "การแบ่งปันรายได้" จากการซื้อขายสินค้าครั้งนั้นให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคน ตามระบบสายงาน อย่างไรก็ตามแม้แพลตฟอร์ม Neem Mall จะมีวัตถุประสงค์การซื้อขายสินค้าเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ซึ่งถือเป็นข้อดีในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การประกาศเจตนารมณ์บริษัทใน การชูธงยกระดับสินค้าชุมชน สินค้านวัตกรรมจากภาคการศึกษาให้เข้าสู่ระบบธุรกิจออนไลน์ ได้รับการตอบรับ จากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการนำแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ไปขยายผลในหน่วยงานทางการศึกษา แต่ ภายหลังดำเนินการประสบปัญหาการขาดเงินทุนเพื่อการดำรงสถานะแพลตฟอร์มซึ่งไม่มีชื่อเสียงทางการค้า การแบกรับภาระร่วมพัฒนาสังคม เกินกำลังความสามารถบริษัทใน การไม่ได้รับความนิยมจากผู้ซื้อขาย ทั้ง ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้แพลตฟอร์ม Neem Mall ยังไม่อาจสามารถขยายตัวได้ในภาค ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ สำหรับการดำเนินงานภาครัฐ มีการพัฒนาระบบแพลตฟอร์ม Thaideever โดย กระทรวงมหาดไทยร่วมกับภาคเอกชน มีวัตถุประสงค์สร้างช่องทางจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น เช่น สินค้าเกษตร, OTOP และ SME เพื่อการช่วยยกระดับเศรษฐกิจชุมชน แต่กระบวนการดำเนินงานก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม สถานะของแพลตฟอร์มจึงตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกันกับแพลตฟอร์ม Neem Mall

กล่าวโดยสรุป แพลตฟอร์มต่างชาติได้ใช้งบประมาณเงินทุนมหาศาล จึงสามารถสร้างความ ได้เปรียบทางธุรกิจ ด้วยความรู้ด้านเทคโนโลยี และเครือข่ายระบบโลจิสติกส์ ทำให้แพลตฟอร์มได้รับความนิยมมีส่วนแบ่งการตลาดอย่างมาก ส่งผลกระทบถึงผู้ประกอบการไทยเนื่องจากตลาดการค้าธุรกิจออนไลน์ถูก ผูกขาด ซึ่งปัจจัยในการบริหารจัดการของ Shopee, Lazada มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง เมื่อเทียบกับ กระบวนการของภาครัฐ โดยกระทรวงมหาดไทย ที่ร่วมมือกันกับภาคเอกชนพัฒนาและสร้างแพลตฟอร์ม “ไทยดีเวอร์” (Thaideever) ให้เป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น เช่น สินค้าเกษตร, OTOP และ SME อัน จะเป็นการช่วยยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนฐานราก แต่เมื่อพิจารณาจากงบประมาณ หรือสรรพกำลังการ ดำเนินงานจึงอยู่ในลักษณะเฉพาะกิจ หาดขาดความจริงจังต่อเนื่อง หรือการประเมินผลต่อยอด อาจจะไม่ ประสบความสำเร็จในเชิงรูปธรรม และหรือภาคธุรกิจเอกชนไทยที่ดำเนินการพัฒนาสร้างแพลตฟอร์มธุรกิจ ออนไลน์ Neem Mall โดยเพิ่มเติมคุณสมบัติพิเศษด้าน "การแบ่งปัน" นำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ และ สร้างรายได้ให้กับผู้ใช้งาน โดยมีเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาเพื่อสร้างรายได้ ระหว่างเรียนรวมทั้งเป็นการพัฒนาความรู้ด้านไอทีธุรกิจออนไลน์เพื่อประชาชน ซึ่งสามารถสร้างงาน สร้าง อาชีพ สร้างรายได้ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเงินทุนดำเนินงาน และขาดปัจจัยเกื้อหนุนจากภาครัฐ ทำให้ Neem Mall ไม่สามารถขยายผลรักษาสถานะแพลตฟอร์ม เพื่อการแข่งขันกับแพลตฟอร์มต่างชาติ สภาพการณ์ที่ เกิดขึ้นนี้อาจจะส่งผลเสียหายนะทบต่อระบบเศรษฐกิจ ในระยะยาว ควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการแก้ไข หรือพัฒนา และจากผลวิเคราะห์รูปแบบแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม โดยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ผลการศึกษาพบว่าจุดแข็งในพื้นที่ซึ่งกำหนดไว้เพื่อการวิจัย คือ ธรรมชาติที่สวยงาม สามารถสร้างจุดแข็งให้

เป็นจุดขายสร้างโอกาสธุรกิจในโลกออนไลน์ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องแก้ไขไปจุดอ่อนเกี่ยวกับประชาชนขาดความรู้ด้านไอทีและการตลาด ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ โดยภาครัฐสมควรเข้ามาสนับสนุนสร้างองค์ความรู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากอีคอมเมิร์ซ เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ อันจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2. การพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม มีข้อค้นพบว่า

2.1 แนวทางในการวางแผนพัฒนาแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม จำเป็นต้องให้ภาครัฐเข้ามาเป็นเจ้าภาพผู้นำในการวางแผน กำหนดกติกา รวมทั้งระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนไปเพื่อการพัฒนาศักยภาพประชาชน ให้ภาคประชาชนสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาคุณภาพของสินค้าเข้าสู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.2 แนวทางพัฒนาในการดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง ภายใต้แพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายในการก้าวเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ ในความเป็นโอกาส คือภาครัฐสามารถสนับสนุนเงินทุนเพื่อการลดต้นทุน การเติมเต็มศักยภาพผู้ประกอบการให้สร้างธุรกิจเติบโตได้อย่างรวดเร็ว ในความท้าทาย คือ ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การผลิตจนถึงการให้บริการลูกค้า ซึ่งโอกาสได้ฝึกฝนทักษะ เพิ่มทุนประสบการณ์ถือเป็นการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการไทยให้โดดเด่นตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และด้วยแนวทางการพัฒนาธุรกิจออนไลน์ผู้ประกอบการยุคใหม่เงื่อนไขดังกล่าวนี้ ในส่วนภาคเอกชน (บริษัท นิยม คอร์ปอเรชั่น จำกัด) เป็นหนึ่งตัวอย่างของผู้ประกอบการที่ใช้โอกาสและความท้าทาย มุ่งมั่นพัฒนาแพลตฟอร์มพันธุ์ไทย ชื่อการค้าว่า Neem Mall เป็นแพลตฟอร์มพัฒนาซึ่งมีรูปแบบและระบบปฏิบัติการเช่นเดียวกับ Shopee , Lazada แต่ระบบปฏิบัติการนั้นแพลตฟอร์ม Neem Mall จะเพิ่มเติมคุณสมบัติเอกลักษณ์ไทยในด้านการแบ่งปัน กล่าวคือผู้ลงทะเบียนใช้งานในระบบทุกคน สามารถแบ่งปันรายได้จากการซื้อขายให้กับผู้เกี่ยวข้อง (ผู้แนะนำ, ผู้ซื้อ, เจ้าของสินค้า) โดยความเป็นมาของกระบวนการสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์ม Neem Mall ให้มีความแตกต่างจากแพลตฟอร์มต่างชาติ ตามข้อมูลการเปรียบเทียบคุณสมบัติ จะอยู่ในกรอบหลัก 4 ประเด็น คือ

1) การศึกษาข้อมูลบริบทสำคัญ 5 ด้าน คือ สังคมวัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, เทคโนโลยี, กฎหมาย และผู้ประกอบการ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกไปสู่การยกวางแพลตฟอร์ม(ต้นแบบ) การใช้เทคโนโลยีระดับมาตรฐาน การเพิ่มเอกลักษณ์ไทยด้านแบ่งปัน การทดลองใช้ระบบเพื่อตรวจสอบความเสถียรและระบบการทำงาน

2) การรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับผู้บริหารภาครัฐ หน่วยงานธุรกิจภาคเอกชน และผู้ประกอบการ เพื่อนำข้อมูลและมุมมองเหล่านั้นมาใช้พัฒนาแพลตฟอร์ม

3) การพัฒนาและสร้างเครือข่าย ดำเนินการนำข้อมูลภาพรวมจากแหล่งข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงแพลตฟอร์ม การทดลองระบบแพลตฟอร์มเป็นระยะๆ กับเครือข่ายกลุ่มเป้าหมาย

4) ผลลัพธ์อันเป็นรูปธรรม คือ แพลตฟอร์มพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม Neem Mall ที่ลงทะเบียนใช้งานได้จริง ภายใต้หลักการ “สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้” ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาหากอยู่ในสถาบันการศึกษาจะตอบโจทย์การสร้างรายได้ระหว่างเรียน ในส่วนภาคประชาชนสามารถตอบโจทย์การสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ เพื่อแก้ปัญหาการไม่มีงานทำ อันจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชน

2.3 แนวคิดในการทำธุรกิจออนไลน์ “เพื่อสังคม” ในรูปแบบของเว็บไซต์

2.3.1 ผู้ใช้ระบบสามารถแสดงตนเป็นเจ้าของเว็บไซต์ การประกาศตนต่อสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญเว็บไซต์ที่แสดงตนเป็นเจ้าของอย่างชัดเจน การมีตราสัญลักษณ์ DBD Registered เป็นเครื่องหมายประทับรับรองระดับมาตรฐาน คือการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจ

2.3.2 การประกอบธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม มีระบบป้องกันการแข่งขันเรื่องราคาหรือค่าบริการ เป็นการให้คุณค่าทางสังคม มาตรการลดการแข่งขันด้านราคาทำให้ธุรกิจเกิดความยั่งยืน

2.3.3 แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ซึ่งมีระบบปฏิบัติการสำคัญ 2 ลักษณะ คือ (1) การฝากขายสินค้าธุรกิจปกติ (2) การฝากขายสินค้าเพื่อแบ่งปันรายได้ เป็นจุดเด่นนวัตกรรมธุรกิจออนไลน์ ให้ความสำคัญต่อหลักการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่มุ่งแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการสร้างกำไร เป็นเครื่องมือสำคัญจะพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

2.3.4 แพลตฟอร์มมีระบบการชำระเงินมาตรฐาน (payment gateway) การที่มีมาตรฐานรองรับความปลอดภัยทางการเงิน ซึ่งถึงความเป็นมืออาชีพในธุรกิจส่งผลต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และโอกาสการเติบโตของธุรกิจ

2.3.5 แพลตฟอร์มเชื่อมโยงระบบจัดส่งสินค้าให้ลูกค้าได้ทุกบริษัท แพลตฟอร์มออนไลน์ระดับคุณภาพต้องให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจผู้ซื้อ การอำนวยความสะดวกถือเป็นการตอบโจทย์

2.3.6 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเป็นแกนหลักของระบบแพลตฟอร์ม การบูรณาการหลักปรัชญาประยุกต์ใช้ร่วมกับแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ ทำให้ประชาชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมการสร้างสังคมที่เอื้อเฟื้อ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในเวลาเดียวกัน

2.3.7 แพลตฟอร์มให้ประชาชนทุกคนสามารถลงทะเบียนใช้ระบบ เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ แพลตฟอร์มเปิดให้ทุกคนสามารถลงทะเบียนสร้างรายได้แม้ไม่มีสินค้าของตนเอง จะช่วยลดปัญหาการว่างงาน และกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

2.3.8 การสร้างแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม โดยมีเป้าหมายให้เป็นศูนย์รวมสินค้าชุมชน จะเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก การอนุรักษ์ภูมิปัญญา และปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.4 ข้อคิดเห็นต่อการสร้างแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นพ้องว่าแพลตฟอร์ม Neem Mall ที่มีกระบวนการมุ่งเน้นพัฒนาผู้ประกอบการใหม่เพื่อก้าวสู่ธุรกิจออนไลน์ ทั้งในระดับเยาวชนในสถานศึกษาและภาคประชาชน เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ บนพื้นฐานการแบ่งปัน เป็นการวางรากฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเด็นบูรณาการในมิติของ "เพื่อสังคม" ให้เข้ากับการดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

3. การนำเสนอระบบแพลตฟอร์มพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม พบว่าการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการเพื่อสังคม หรือ NGOs จะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับประชาชนทุกคนที่เข้าสู่ระบบ จะเกิดผลดีต่อสังคมและเศรษฐกิจฐานราก การให้ความสำคัญในเรื่องการสร้าง "คุณค่าร่วม" (Shared Value) จะเป็นประโยชน์ในเชิงบวกต่อสังคม การสร้างแพลตฟอร์ม ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม เพื่อให้เป็นมากกว่าการเป็นพื้นที่การซื้อขายสินค้า แต่ให้เป็นเครื่องมือสร้างการเปลี่ยนแปลงจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ธุรกิจ E-commerce ของประเทศไทย มีการเติบโตอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยแพลตฟอร์มต่างชาติอย่าง Shopee และ Lazada ครองตลาดเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้รัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบทางเศรษฐกิจและดำเนินมาตรการส่งเสริมควบคู่กับกำกับดูแล เพื่อสร้างแนวทางและข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ให้กับทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาแพลตฟอร์ม E-commerce ที่ไม่มุ่งหวังกำไรเพียงอย่างเดียว แต่ยังเน้นการตอบแทนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ชฎิล โรจนานนท์ (2558) ที่กล่าวว่า ธุรกิจออนไลน์ไม่ใช่เพียงการแสวงหากำไรสูงสุด หากแต่ควรมุ่งสู่การเป็นธุรกิจเพื่อสังคม โดยมีเป้าหมาย 3 มิติของ Triple Bottom Line (TBL) ได้แก่ มิติทางการเงิน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในภาคเอกชนไทย มีความพยายามสร้างแพลตฟอร์ม Neem Mall ที่จำลองรูปแบบจาก Shopee และ Lazada แต่เพิ่มเติมด้วยคุณค่าความเป็นไทยผ่านแนวคิด “การแบ่งปัน” และการสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับนิสิต นักศึกษา และประชาชนในชุมชน อย่างไรก็ตาม แพลตฟอร์มดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเงินทุนและการขาดแรงสนับสนุนจากภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญา ดิษฐานนท์ และ อรพรรณ คงมาลัย (2565) ที่ชี้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของ SMEs ไทยบนโลกออนไลน์ขึ้นอยู่กับโครงสร้าง เทคโนโลยี องค์กร และสิ่งแวดล้อม หากขาดกลไกเชิงสนับสนุนในสามด้านนี้ ธุรกิจย่อมมีความเสี่ยงสูงต่อความล้มเหลว เช่นเดียวกับ Neem Mall ที่ยังไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้

ในอีกด้านหนึ่ง ภาครัฐได้พัฒนาแพลตฟอร์ม Thaideever ซึ่งเน้นการค้าสินค้าเกษตร OTOP และ SME โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายรายได้และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสอดคล้องกับ พรพจน์ ศรีตัน (2564) ที่กล่าวถึงการใช้นวัตกรรม เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่น และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองในชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเจตนาที่ดี แต่ความสำเร็จของแพลตฟอร์มดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับพัฒนาคุณภาพของระบบและบริการออนไลน์ งานวิจัยของ พิมพ์พิศา กมลเมธากุล (2563) ยืนยันว่า ความสำเร็จของธุรกิจออนไลน์บน E-Marketplace มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ (1) ความสามารถของผู้ประกอบการ, (2) คุณภาพแพลตฟอร์ม, (3) คุณภาพสารสนเทศดิจิทัล, (4) คุณภาพการบริการออนไลน์ และ (5) ปัจจัยภายนอก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ Thaideever จะช่วยสร้างช่องทางการตลาด แต่ยังคงต้องพัฒนาคุณภาพระบบและการบริการ ควบคู่กับการเสริมทักษะผู้ประกอบการและการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อสร้างความยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า Neem Mall จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเชิงโครงสร้างและทุนเพื่อก้าวสู่ความยั่งยืน ขณะที่ Thaideever แม้มีจุดแข็งด้านการส่งเสริมสินค้าเกษตรและ OTOP แต่ยังคงต้องพัฒนาในเชิงคุณภาพระบบและการบริการ การบูรณาการผลการศึกษาทั้งเก่าและใหม่ยังยืนยันแนวคิดว่าการพัฒนาแพลตฟอร์ม E-commerce ไทยต้องไม่มุ่งกำไรเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้กรอบ TBL และ Circular Economy เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานรากและลดการพึ่งพาตลาดต่างชาติ

2. แนวทางการพัฒนาธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง ภายใต้แพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ เพื่อสังคม สะท้อนถึงความจำเป็นที่ผู้ประกอบการยุคใหม่ต้องมุ่งสร้าง คุณค่า (Value Creation) ควบคู่กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) โดยใช้แบรนด์และการสื่อสารโดยตรงกับลูกค้าเป็นฐานสำคัญ ตลอดจนปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างพลวัต ทั้งนี้สอดคล้องกับ วิทยากร เชิงกุล (2557) ที่ชี้ว่าการพัฒนาธุรกิจที่แท้จริงต้องเน้นคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนต้องได้รับความสุขจากปัจจัยพื้นฐานทั้งสี่ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต มากกว่าการเน้นปริมาณสินค้าหรือรายได้เพียงอย่างเดียว

แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับมิติทางสังคมของการ “แบ่งปัน” ซึ่งฝังรากอยู่ในวิถีไทย โดย เมธา หริมเทพาธิป รวิข ตาแก้ว (2566) อธิบายว่าคำว่า “แบ่งปัน” ในสังคมไทยครอบคลุมทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม เช่น การให้ การช่วยเหลือ การเกื้อกูล การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ สิ่งเหล่านี้แสดงถึงทุนทางสังคมที่สามารถนำมาบูรณาการกับการพัฒนาแพลตฟอร์มผู้ประกอบการเพื่อสังคม ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียม (Equitable Access to Economic Opportunities) โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง ยิ่งไปกว่านั้น พระธรรมปิฎก (2543) เน้นว่าการพัฒนามี 2 มิติที่ต้องควบคู่กัน คือ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) และ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Sciences and Technology) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างจิตใจและเทคโนโลยี แนวคิดนี้สนับสนุนการสร้างแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมที่ไม่เพียงตอบโจทย์เศรษฐกิจ แต่ยังเกื้อกูลความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกัน เมื่อเชื่อมโยงกับงานวิจัยของปาริชาติ คุณปลื้ม (2564) พบว่าการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินธุรกิจช่วยสร้างสมดุลระหว่างผลกำไรและคุณธรรม โดยยึดหลักพอประมาณ เหตุผล ภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งสนับสนุนแนวคิดในข้อที่สองที่ว่าผู้ประกอบการออนไลน์ควรพัฒนาธุรกิจโดยมุ่งเน้นทั้งผลกระทบทางสังคมและความยั่งยืน มิใช่เพียงการเติบโตเชิงเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

ดังนั้น ผลการสังเคราะห์ข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมในประเทศไทยจำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานของ คุณค่าและความสุขของประชาชน (วิทยา เขียวกุล, 2557) การสร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันในเชิงสังคม (เมธา หริมเทพาธิป รวิข ตาแก้ว, 2566) การบูรณาการมิติด้านมนุษย์และเทคโนโลยี (พระธรรมปิฎก, 2543) และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปาริชาติ คุณปลื้ม, 2564) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้แพลตฟอร์มผู้ประกอบการออนไลน์สามารถเป็นทั้งกลไกทางเศรษฐกิจและพลังทางสังคมที่ยั่งยืนได้

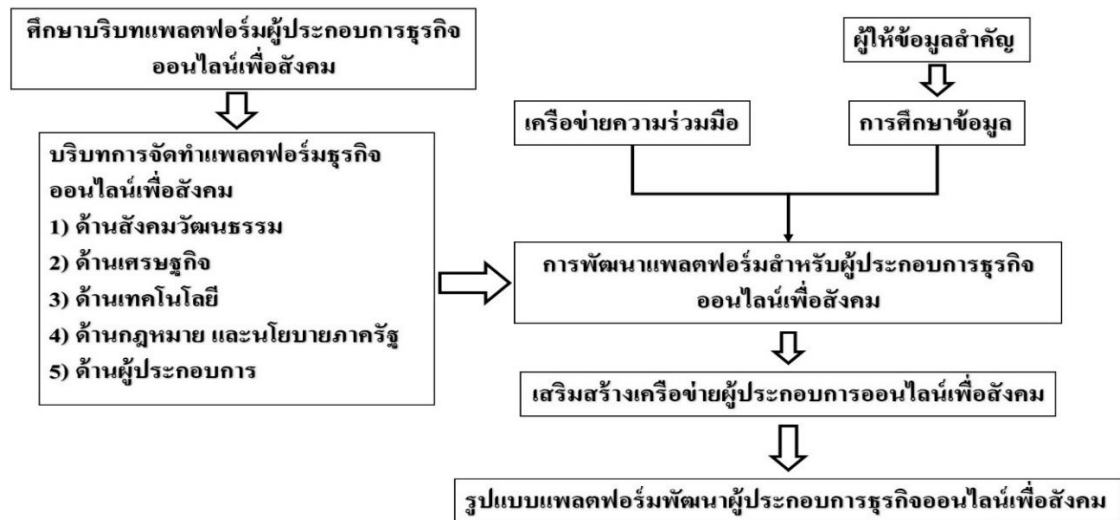
3. การดำเนินงานของแพลตฟอร์มผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม (NGOs) จำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือที่เข้มแข็ง (collaboration) ระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นธรรมต่อการบริโภค ทั้งนี้สอดคล้องกับ ชลวิทย์ เจียรจิตต์ (2566) ที่ชี้ว่า ค่านิยมสำคัญที่ทุกองค์การเพื่อสังคมต้องมีส่วนร่วม คือ “การคิดเพื่อสังคม และไม่หยุดคิดเพื่อสังคม” เพราะสังคมถือเป็นกลไกหลักที่กระตุ้นให้เกิดกิจการเพื่อสังคมและขับเคลื่อนการช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศศิวิทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2562) ที่เสนอว่าการส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเพื่อสังคมควรเริ่มจากการสร้างสำนึกในองค์กรธุรกิจ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการเผยแพร่ข้อมูลต่อสังคม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและการผลักดันกิจกรรมเพื่อสังคมในวงกว้าง สิ่งนี้ตอกย้ำว่าการมีเครือข่าย NGO ที่แข็งแกร่งและทำงานอย่างบูรณาการ เป็นกลไกสำคัญของการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ ปิยะวัน เพชรหมี่ (2563) ซึ่งศึกษาผู้ประกอบการเพื่อสังคมในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการเพื่อสังคมขึ้นอยู่กับว่ามีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น ความเป็นที่รัก ความคิดสร้างสรรค์ ความน่าเชื่อถือ และการดูแลกันเสมือนครอบครัว ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ผ่านการตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากกว่าที่คาดหวัง การสร้างนวัตกรรมใหม่ต่อเนื่อง และการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย สิ่งนี้สอดคล้องโดยตรงกับแนวคิด NGOs ที่ต้องสร้างทั้งคุณค่าเชิงเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมไปพร้อมกัน

ผลที่ตามมาคือ NGOs ไม่ได้เป็นเพียงองค์กรที่จัดกิจกรรมเพื่อสังคมเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่ช่วยสร้างงาน กระจายรายได้ และพัฒนาศักยภาพผู้คนในชุมชน โดยใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ ดังนั้น ความร่วมมือของ NGOs ที่มีพื้นฐานจากค่านิยมเพื่อสังคม และการสร้าง

เครือข่ายจะช่วยเสริมให้แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมก้าวสู่ความยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่พบว่า การมีส่วนร่วมและคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคม คือปัจจัยหลักในการสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาสังคม

องค์ความรู้จากผลงานวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการพัฒนา

จากแผนภาพ ข้างถึงกระบวนการ (Process Flow) ที่มุ่งสร้างพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ในเครื่องหมาย Neem Mall ซึ่งมี 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ คือ

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในบริบทสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย และตัวผู้ประกอบการ
- 2) การรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา
- 3) การพัฒนาและสร้างเครือข่าย การนำข้อมูลในภาพรวมได้มาพัฒนาแพลตฟอร์ม ทดลองใช้ระบบ และสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อสังคม
- 4) ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอน ได้แพลตฟอร์ม Neem Mall เป็นเครื่องมือที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง

คุณค่าและประโยชน์ (Value and Benefits) แพลตฟอร์ม Neem Mall เป็นแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาศักยภาพประชาชน ได้แก่

- 1) แก้ไขปัญหาการขาดแพลตฟอร์มที่มีความเหมาะสมกับการทำธุรกิจ
- 2) สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงเครื่องมือ เครือข่าย ความรู้ และทักษะ เพื่อดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน
- 3) การส่งเสริมสนับสนุนในหลายมิติช่วยพัฒนาแพลตฟอร์มให้สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริง
- 4) สามารถเครือข่ายความร่วมมือ ส่งผลให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์งานร่วมกัน (Co-creation)

ในการนำแพลตฟอร์ม Neem Mall ไปสู่ภาคปฏิบัติ (Practical Application) อย่างมีประสิทธิภาพ ได้จัดตั้งทีมงานเพื่อวิเคราะห์สภาพจริงระหว่างดำเนินงานขยายผล การวัดผลกระทบสังคม การ

สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ การจับคู่ทางธุรกิจ การทดสอบปรับปรุงแพลตฟอร์มหลังทดลองใช้งานกับกลุ่มเป้าหมาย การแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมการพัฒนา (Problem-solving/Enhancement) มีกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน (Step-by-step approach) เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาแพลตฟอร์ม Neem Mall โดย 1) การแก้ปัญหาด้วยการวิจัย ตามสภาพปัญหาหลักที่เผชิญอยู่ไม่เป็นการเดาสุ่ม 2) พัฒนาด้วยการสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ประกอบด้วยผู้ประกอบการ ผู้บริโภค นักลงทุน และหน่วยสนับสนุน ในพื้นที่ที่ดำเนินการ ซึ่งจะสร้างการเติบโตของแพลตฟอร์มได้อย่างยั่งยืนเป็นธุรกิจเพื่อสังคม และ 3) การปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินงานจาก ผลวิเคราะห์สภาพจริง จะนำไปสู่มาตรฐานของแพลตฟอร์มเป็นต้นแบบการสร้างแพลตฟอร์มอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 แนวทางนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม จำเป็นที่หน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาชน จะต้องผสมผสานความร่วมมือทุกขั้นตอน โดยมีภาครัฐเป็นเจ้าภาพหลัก
- 1.2 กระบวนการดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง ภายใต้แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม จะต้องให้ความสำคัญในการสร้าง "คุณค่าร่วม" (Shared Value) ที่มีคุณประโยชน์ภาพรวมต่อสังคม มิให้แพลตฟอร์มเป็นพื้นที่เพียงการซื้อขาย แต่เชิงลึกมุ่งสร้างแพลตฟอร์มนี้ให้เป็น "เครื่องมือการเปลี่ยนแปลงสังคม" ที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 2.1 การป้องกันความเสี่ยง ที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินงานแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ต้องมีแนวทางการป้องกันความเสี่ยงที่ชัดเจน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างยั่งยืน รวมทั้งการเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- 2.2 แนวทางสร้างผลกำไร อันเกิดจากการดำเนินงานแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม อาจกำหนดการคิดค่าธรรมเนียมจากการซื้อขายสินค้า ระบายได้จากพันธมิตรที่เข้าร่วมมือกับธุรกิจหรือองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน การส่งเสริมการขายของพันธมิตรบนแพลตฟอร์ม การรับค่าคอมมิชชั่นในการซื้อขาย

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 การศึกษารูปแบบการผสมผสานความร่วมมือและการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคมในเชิงลึก ควรมีการศึกษาถึงกลไก วิธีการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Network) ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ผู้ประกอบการ หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็งที่สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อสังคม ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจ และการขยายโอกาสทางตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมในระยะยาว
- 3.2 การพัฒนาและวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับรูปแบบการสนับสนุนและการสร้างเครือข่าย (Support & Networking Platform) สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เพื่อสังคม ควรดำเนินการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มต้นแบบที่มีระบบสนับสนุนการขาย การเข้าถึงข้อมูล แผนบริหารจัดการธุรกิจ และเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมอย่างแท้จริง รวมทั้งทดสอบประสิทธิภาพการใช้งานของแพลตฟอร์มในสภาพแวดล้อมจริง เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2560). *การค้นหาด้านแบบ การต่อยอด และขยายผลความสำเร็จ การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, สถาบันไทยพัฒน์, มูลนิธิสยามชีฟ และ Yunus Center at AIT.
- ชฎิล โรจนานนท์. (2558). เศรษฐกิจชุมชน ใครคิดว่าเป็นสำคัญ. *วารสารการเงินการคลัง*. 82 (ตุลาคม – ธันวาคม 2558). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2566). *ชุมชน 5.0*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- ปาริชาติ คุณปลื้ม. (2564). การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจ. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 50–61.
- ปิยะวัน เพชรหมี่. (2563). ผู้ประกอบการเพื่อสังคมกับความสามารถในการแข่งขันมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์สินค้า สร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 367–379
- พรพจน์ ศรีตัน. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการนวัตกรรมทางสังคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนา ผลิตภัณฑ์สู่การแข่งขันเชิงพาณิชย์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy). สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) หมวดสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พิมพ์พิศา กมลเมธากุล. (2563). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จในธุรกิจออนไลน์บนช่องทางตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace) ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)*. (วิทยาสาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี). วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เมธา หริมเทพาธิป รวิช ตาแก้ว และคณะ. (2566). สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิเคราะห์. *วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, 8(1). 54–65.
- วันสรา จันทร์กมล. (2563). *เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคม ของวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิทยา เชียงกุล. (2557). *การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฉบับแรก.
- ศศิวัลย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2562). *การศึกษาบทบาทและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมในกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- อัญญา ดิษฐานนท์ และ อรพรรณ คงมาลัย. (2565). โมเดลการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ตลาดออนไลน์อย่างประสบความสำเร็จ. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 16(25), 1–24.